

МАХСУС ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА ИНТЕРФАОЛ МЕТОДЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ**Юсупова.М.С.****Низомий номидаги ТДПУ****Логопедия кафедраси 2-босқич магистранти**

Аннотация: Ушбу мақолада аолҳида ёрдамга мухтож болалар таълим жараёнида интерфаол методлардан фойдаланишнинг самарали йўл ва усуллари ёритилган.

Калит сўзлар: Интефаол, коррекция, таълим, аппарат, индивидуал, нутқ, таълим.

Маълумки, таълим воситалари ҳам ҳар қандай жараённинг сифати ва натижаларга эришиш имкониятини оширишда муҳим омилдир. Восита-маълум ўқитиш усулини муваффақиятли амалга ошириш учун зарур бўлган ёрдамчи ўқув материаллари: асбоб, қурол, аппарат ва бошқа шу кабилардан фойдаланишдир. Хусусан, кар ва заиф эшитувчи болалар мактабларида овоз кучайтирувчи аппаратлар, кўзи ожиз болалар мактабларида брайл ёзуви воситалари, нутқи нуқсонлари устида коррекцион иш олиб боришда логопедик зондлар ва х. воситалар тузатиш ва нуқсонли анализатор ўрнини босиш воситаларидир. Ўқувчига берилиши лозим бўлган илмий билимлар кўлами ўргатиш усуллари ва шаклларнинг ранг-баранг бўлишини тақозо этмоқда.

Махсус таълим тизимида интерфаол методлардан фойдаланишда энг аввало мақсад аниқлаштирилиб, коррекцион-ривожлантирувчи вазифалар аниқ белгиланади. Интерфаол таълимни ташкил этишда махсус таълим ўқитувчисининг зиммасидаги вазифалардан яна бири - бу таълим жараёнини назорат қилиш, таълимнинг методик ва технологик қоидаларга мувофиқлигини таъминлаш, ўқувчиларнинг диққатларини дарсга бевосита жалб қилиш, ўқитувчи ва ўқувчилар, шунингдек, ўқувчилар ўртасидаги ўзаро таъсир мазмуни ва моҳиятини ўрганишдан иборат.

Таълим методларини танлашда қуйидаги умумий шартларга амал қилиш мақсадга мувофиқдир:

1. Уларнинг етакчи ва умумий таълим тамойилларига мувофиқ келишига эришиш.
2. Муайян фан (ўқитилаётган предмет) мазмуни, ўзлаштирилаётган мавзу хусусиятини инобатга олиш.
3. Таълим мақсадига эришиш ва педагогик вазифаларнинг ижобий ечимини таъминлашга хизмат қила олишига ишонч ҳосил қилиш.
4. Ўқувчиларнинг ўқув имкониятлари (ёши, ривожланишидаги муаммонинг даражаси, ўзига хос индивидуал хусусиятлари ва бошқалар)ни эътиборда тутиш.
5. Педагогик жараён давомида турли хил ташқи омилларнинг таъсири ва кутилмаган ҳолатлар, вазиятлардан чиқиб кета олишга тайёр бўлиш.

Педагогик технологиянинг таркибий қисмларини бевосита махсус таълим тизимида татбиқ этганда айнан шу тамойилларнинг ўрни сезилади. Чунки коррекция педагогикасининг ҳимояловчи характердалиги боис, унинг ўзига хос тамойиллари мавжуддир. Демак, энди биз махсус таълим тизимида педагогик технологиянинг мазмунини шархлашдан олдин меъёра ривожланаётган болалар таълими-педагогика ва унинг махсус коррекцион педагогикадан фарқли ўзига хос хусусиятларини санаб ўтмоғимиз лозим.

Маълумки, таълим олиш- меъёрда (соғлом) ривожланаётган ҳар бир инсон учун табиий ва ижтимоий эҳтиёждир.

Таълим жараёнининг турлари ва мазмуни таълим олувчилар ёши, кўзлаган мақсадлари ва мотивлари билан фарқланади. Бу борада соғлом ва алоҳида ёрдамга мухтож болалар орасидаги таълим олиш фарқларини санаб ва таълим олиш жихатидан анъанавий ва инновацион шаклларда махсус таълимни ташкил этиш ҳамда амалга оширишдаги ўзига хос фарқлар асосида ўқитиш жараёни ташкил этилиши лозим.

Алоҳида ёрдамга мухтож болаларни ўқитишда коррекцион-педагогик жараён интерфаол усуллар асосида фаолликка ундовчи, ҳар бир фикрни қадрловчи, тажрибаларни таҳлил қилиб, керагини қўлловчи сифатида ташкил этилса, болалар ҳар бир янги мавзунини танқидий ўрганиш асосида қабул қилувчи фаол иштирокчи мақеида эга бўлади, яъни “мен ногирон бўлганим учун шунчалик билишим керак” эмас, балки “имкониятларим чекланган бўлсада, шуларни била оламан, эплай оламан” муносабатидаги фаолият муаллифига айланади. Махсус таълим жараёнида болаларни ўзига хос хусусиятларини инобатга олган ҳолда, интерфаол методлардан фойдаланилади. Мақсад таълим мазмунини кенгайтириш, ўқувчиларни билиш жараёнларини ривожлантириш, нутқини ривожлантириш, фанлардаги ўтилаётган мавзуларини тўлиқ ва кенг билимларга эга бўлишдир. Ўқувчиларни мустақил фикирлашга йўналтириш, тафаккурини нутқини ривожлантириш катта аҳамиятга эга.

Махсус таълимни замонавий усуллар ва ёндашувлар-инновациялар асосида ташкил этиш-лойиҳалаштирилганда унинг таркибий тузилмасидан бирортаси эътибордан четда қолса, ёки нотўғри танланган бўлса, тизим ишламайди, бу эса таълим жараёни олдига қўйган мақсадга эриша олмаслик эҳтимолининг юзага келишидан далолат беради.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Шматко Н.Д., Пелимская Т.В. Если малиш не слишит.– М.: Просвещение, 2003.
2. Л.Мўминова, Ш.Амирсаидова ва бошқалар Махсус психология -Т.: Файласуфлар .2013.